

Sipőczné dr. Tánczos Rita
a Kúria munkaügyi joggyakorlat-elemzéséről,
az ítélkezés dilemmáiról, az esztergomi diáklány
bölcészálmairól és az Atlasz meghódításáról

Az igazságtétel szépsége a bíró kárpótlása

Várhatóan márciusban dönt a Kúria szakkollégiuma azokról az esetleges jogegységi ajánlásokról, melyeket a régi és az új Munka Törvénykönyve alapján hozott ítéletek összevetése alapján tett meg a legfőbb bírói fórum joggyakorlat-elemző munkacsoportja. Ennek egyik aktuális érdekessége, hogy a testület nem akart „felülről” vezérelt állásfoglalást tenni az elektronikus kézbesítéssel kapcsolatban. Egyre több per indul ugyanis amiatt, hogy a munkáltatók e-mailben értesítik dolgozójukat a felmondásról. Kérdésként merülhet fel: mi módon közölhető jogszerűen a felmondás elektronikus dokumentum útján – fogalmazza meg a munkacsoport álláspontját az Ügyvédvilágnak adott interjújában Sipőczné Tánczos Rita, a Kúria bírója, aki hivatából volt tagja a grémiumnak. Utóbbi „arra a következtetésre jutott, hogy ebben a kérdésben érdemes megvárni a most formálódó alsóbb bírósági gyakorlatot (...), az első- és a másodfokú munkaügyi perek kimenetelét (...) Nem lenne szerencsés, ha már az elején mi szabnánk irányt ebben a kérdésben”. A munkajog specialistájaként a Kúriára csaknem 20 évnyi fővárosi munkaügyi bírói tapasztalat után, pályázattal állást nyert bírónő eredendően bölcésznek készül, s bár művészettörténeti álmait maga mögött hagyva, végül jogot hallgat, pályakezdőként egy ideig még keresi a helyét.

Az ELTE-n 1985-ben summa cum laude minősítéssel végzett, tősgyökeres „esztergomi lány”, csak a nagyobbik lánya születése után kötelezi el magát végleg a talár és a pulpitus mellett. Eleinte sok minden elbizonytalanítja, például az is, hogy a Legfelsőbb Bíróság fogalmazójaként nyolc hónapig jegyzőkönyvvezetője az egyik legtöbb halálos ítéletet kimondó Pálinkás György vezette büntetőtanácsnak. „Ma is magam előtt látom az elítéltek arcát” – tudatja a lélek vívódásait, melyek a saját szakterületén is kísértik olykor. De az igazságtétel lehetősége sok mindenért kárpótolja. A hozzá hasonlóan bölcészlelkű nagyobbik lánya talán követi őt a jogi pályán, a kisebbik viszont vélhetően élelmiszermérnök lesz, apai nyomdokokon lépkedve. A család hobbjára az övé is egyben: „szeretünk túrázni, kirándulni, utazni, leginkább nomád módon (...) A férjemmel két éve jártunk Marokkóban, ahol berbersátrokban aludtunk, a szabad ég alatt. Nekiveselkedtünk a Magas-Atlasznak is, melynek legmagasabb pontjára, a csaknem 4200-as Toubkal-csúcsra azonban csak a férjem jutott fel. Én 3100 méterre kiszálltam”.

► A közelmúltban teljesítette megbízatását és elkészítette összegzését a Kúrián az a joggyakorlat-elemző csoport, mely a társadalom egyik legfontosabb szegmensét, a munka világát érintő ítélkezési gyakorlatot vette górcső alá. Ennek hivatából Ön is tagja volt, hiszen a munkajog, azon belül is a közsférában történő foglalkoztatás elismert szakértője. Milyen, a munkavállalókat és a munkaadókat érintő következtetéseket tudtak levonni a régi és az új munkajogi kódex összevetéséből következő bírói gyakorlat alapján?

Lassan három esztendeje, 2012 júniusában lépett hatályba az új Munka Törvénykönyve (Mt.). A dr. Tálné dr. Molnár Erika kollégiumvezető-helyettes által vezetett joggyakorlat-elemző csoportnak kettős feladata volt. Mivel az e tárgyú perek jelentős része a munkaviszony-felmondásokkal kapcsolatos, így alapvetően ezeket vizsgáltuk meg a régi és az új Mt. alapján hozott ítéletek vonatkozásában. Meglehetősen releváns eredményre jutottunk, hiszen mintegy ezer-nyolcszáz peranyagot néztünk át a csaknem egyévnnyi munkánk során. Tavaly januárban kezdtünk hozzá, s idén januárban végeztünk vele, a munkaanyag már készen van, amelyről pedig a Kúria Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumának állásfoglalása márciusban születet meg. A csoport tagjaként én magam körülbelül négyszáz ítéletet néztem át, de – mint ahogy ez a joggyakorlat-elemző csoportokra általánosságban is igaz – az elemzésben nagyon sokan vettünk részt;

hivatalból természetesen a Kúria összes munkaügyi bírója, több bíró az alsóbb fokú bíróságokról, emellett a jogág tudományos képviselői, egyetemi oktatók, ügyvédek és más szakjogászok. Lehetőséget biztosítottunk egy széles szakmai egyeztetésre, fórumokat és konferenciát is tartottunk, hogy a csoport összefoglaló jelentése irányítúje lehessen a bíróságoknak. Azt általánosságban elmondhatom, hogy a vizsgálat felszínre hozott, pontosabban rácsáfolt egy komoly tévhitre. Tudniillik arra, hogy a munkaügyi perekben szinte kizárólag a munkavállalók nyerhetnek, ezért a munkaadóknak eleve nem érdemes pert indítaniuk, netán viszontkeresettel élniük vagy fellebbezniük. Ez a vélekedés ma már egyáltalán nem állja meg a helyét, ez az áttanulmányozott ítéletekből is jól kiolvasható. Ahogy már említettem, a joggyakorlat-elemző csoportban egyébként alapvetően azt vetettük össze, hogy a felmondásokkal kapcsolatban a korábbi törvény alapján született ítéletek illeszkednek-e az új jogszabály betűjéhez, szellemiségéhez, vagy netán az addigótól eltérő, más bírói gyakorlatra van-e szükség? Lényegében azt néztük, összhangban vannak-e, avagy sem, illetve mennyiben térnek el a korábbi verdiktek az új Munka Törvénykönyve alapján indított perekben születettektől. Hadd mondjak egy fontos példát. A Kúria, illetve a korábbi Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumának van egy 95-ös számú állásfoglalása a felmondás indoklásával kapcsolatban, ami pedig egy sarkalatos pontja az ilyen típusú pereknek. Arra a következtetésre jutottunk, hogy ez a harmincéves állásfoglalás időtálló, némi finomítás után a továbbiakban is alkalmazható. Mivel pedig a jövőben is irányadó lehet, indokolatlan új állásfoglalás kiadása. Nem akartunk viszont, úgymond, felülről vezérelt megoldásokat adni például az elektronikus dokumentum kézbesítésével kapcsolatban.

► Ha már említette azt a téves közhitelt, miszerint a munkaügyi perek kizárólag a munkavállalók nyerhetik, adódik a kérdés: a tapasztalatok, a megszületett korábbi és új ítéletek alapján igazolható-e az a másik közkeletű vélekedés, miszerint az új Munka Törvénykönyve immár a „munkaadók oldalára állt”, s a réginél jóval kevésbé védi a munkavállalókat?

Kétségtelenül történt egyfajta átrendezés. A jogellenes felmondások esetében például az alkalmazott kedvezőtlenebb helyzetbe került: míg a korábbi törvény súlyos szankciókat rendelt az ily módon elbocsátott dolgozó kártalanítására, addig az új szabályozás szerint az ilyen alkalmazott csak kivételesen kerülhet vissza a régi munkahelyére, az emiatt elszenvedett kárát pedig a perben neki magának kell bizonyítania. A régi Munka Törvénykönyve alapján a pernyertes munkavállaló kérhette, hogy vegyék vissza eredeti munkakörébe, a bíróság pedig vissza is helyezte. Ha ezt nem kérte, a mun-

kavállaló jogviszonya a jogerős ítéletig fennmaradt, csakhogy ez sokszor a munkaadót hozta hátrányos helyzetbe rajta kívülálló okok miatt. Ha a munkavállaló nem kérte eredeti munkakörbe való visszahelyezését, akkor kettőtől tizenkét havi átlagkeresetnek megfelelő összeg is megillette. Nos, ez a munkaadót terhelő szankció az új Mt.-ből kimaradt. Így például az elküldött dolgozó munkaviszonya attól függetlenül megszűnik, ha később a bíróság kimondja a megszüntetés jogellenességét, ráadásul erre az esetre a korábbinál jóval kisebb mértékű kártérítés jár az alkalmazottnak. Ugyanakkor az áttekintett peranyagok alapján a joggyakorlat-elemző csoport azzal szembesült, hogy a jogkövetkezményeket illetően az új törvény vitatott helyzetet teremtett a járandóságok vonatkozásában. Ez abból is látszik, hogy a felek, az ügyvédek, de időnként a bírák is bizonytalanok a tekintetben, mit számítanak bele és mit nem, pláne milyen mértékben. Ez természetesen nem egy szerencsés állapot. Ezért, mivel elég fajsúlyos kérdésről van szó, javaslatot tettünk a Kúria elnökének

arra, hogy a jogellenes felmondások jogkövetkezményeinek vizsgálatára egy külön joggyakorlat-elemző csoport álljon fel, s ha kell, tegye meg a saját ajánlásait a jövőre nézve. Remény van arra, hogy az önálló csoport hamarosan megkezdheti a munkáját, amelyben praktikus okból ugyanazok vesznek majd részt, mint a most befejezett vizsgálatban. Itt is hatalmas peranyagot kell áttekintetnünk. De hogy a bíróságokat ez idő alatt se terhelje tovább a bizonytalanság, a munkaügyi kollégium még tavaly kiadott egy kollégiumi véleményt, ami, ha ideiglenesen is, de támpontot jelenthet az első- és másodfokú perekben.

► A Világ gazdaságnak még 2002-ben adott egy interjút, amelyben kifejtette: a felmondási perekben sokszor érzelhető, hogy a cég mondvacsinált okból próbál megvalni nemkívánatos alkalmazottjától. Rendkívüli felmondás esetén pedig a bíróság dilemmája, hogy csak az intézkedés jogságát vagy jogellenességét állapíthatja

meg, de nincs eszköze az eset árnyaltabb megítélésére. Ehhez hozzátenném a másik gyakori alapesetet, amikor az elbocsátott munkavállaló úgy véli, diszkrimináció áldozata lett. Az új szabályozás és ítélkezési gyakorlat alapján változott-e a helyzet, illetve az esetek megítélése?

Hadd kezdjem az utóbbival, mivel a diszkrimináció munkajogi fogalmát sokan még ma sem értik, és gyakran összetévesztik az „egyéb helyzettel”. A legtöbb gond abból fakad, hogy sokszor összekeverik a szubjektív érzetet a tényekkel, azzal, hogy a felmondás nem valamely csoporthoz, nemhez, valláshoz való tartozás vagy egyéb helyzet miatt történt. A perben azonban hamar kiderül, hogy egy jóval gyakoribb tényállásról, a joggal való visszaélésről van szó. E két jogsértés esetén lényeges eltérés a bizonyítási terhelés alakulása. Míg a diszkrimináció esetében a munkaadónak kell bizonyítania, hogy nem követett el diszkriminációt, addig a joggal való visszaélést a munkavállalónak kell igazolnia. Persze, ha valaki vitatja az ítéletet, s kitar amellelt, hogy vele szemben igenis diszkrimináció történt, fellebezhet a bírói döntés ellen. De azt azért tudni kell, hogy a „hátrányos megkülönböztetést” és a joggal való visszaélést igencsak nehéz bizonyítani a munkaügyi vitákban, s ez leszűrhető a bírói gyakorlatból is.

► A rendkívüli felmondás intézménye mennyiben változott, illetve ez hogyan követhető vissza a bírói gyakorlatban?

A rendkívüli felmondást az új törvény azonnali felmondásként nevesítette, de a kettő lényegében ugyanaz, alapvető változás e körben nem történt, így az e tárgyban indított munkaügyi perek megítélésében sincs komolyabb eltérés. Ám továbbra is tartja magát az az ítélkezési dilemma, miszerint az azonnali felmondás esetén a bíróság csak az intézkedés jogosságát vagy jogellenességét állapíthatja meg, ám nincs eszköze az eset árnyaltabb mérlegelésére. A bíróság – a fegyelmi ügyek felülvizsgálatától eltérően – nem alkalmazhat egyéb szankciót, nem mondhatja azt, hogy az azonnali hatályú felmondás helyett csupán felmondásnak tekinti az intézkedést. Azonnali felmondásra egyébként akkor van mód, ha a munkáltató vagy munkavállaló munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan, vagy súlyos gondatlansággal, jelentős mértékben megszegi, illetve olyan magatartást tanúsít, amely a munkaviszony fenntartását lehetetlenné teszi.

► Hallgatva Önt, szenvedélyes munkajogásznak tűnik, miközben nagy általánosságban nem erről álmodnak a kezdő

joghallgatók. Sokakban előbb merül fel a büntető-szakág vagy mondjuk a nemzetközi jog. Talán ön lenne a ritka kivétel?

A munkajog a legszebb jogterület – nekem bíróként ez ma a legtermészetesebb és legigazabb megállapítás. Persze nem volt ez mindig ilyen egyértelmű. Különösen nem egy olyan esztergomi középiskolás lánynak, mint amilyen én voltam. Sokáig egyáltalán fel sem merült, hogy jogász, pláne, hogy bíró legyek. A családom főként pedagógusokból áll, jogász még távolban sem volt közöttük. A mai napig esztergomi vagyok, ezer szálon kötődöm ehhez a csodás városhoz. A Dobó Katalin Gimnáziumba jártam, az öcsém a mai napig ott tanít. A világ legjobb magyar- és legjobb történelemtanára volt az enyém. Nem csoda, hogy magam is e tárgyakból szerettem még felvételizni a bölcsészkarra. Csakhogy tudtam azt is, olyan jó tanár sosem lesz belőlem, mint amilyenek ők voltak. Bár érdekelt a művészettörténet és a régészet, ám a '70-es években jó, ha öt-hat hallgatót felvettek e szakok valamelyikére. Így hát ezek is maradtak az álom kategóriában, lemondtam róluk. Látva a „pályaválasztási tételődéseimet”, az édesanyám azt mondta: mindegy, mi leszel, lányom, de a diplomád legyen meg. Így, ha tetszik, a történelem és a magyar révén, kieséses alapon, maradt az Eötvös Lóránd

Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, ahol 1985-ben summa cum laude minősítéssel végeztem. Viccesen azt szoktam mondani, addig jártam a jogi karra, amíg végül megszerettem. Csakhogy sokáig az egyetemi éveim alatt sem voltam biztos abban, hogy végül valóban jogász leszek. Mivel még ez idő alatt sem hagytam nyugodni a bölcsész énem, így párhuzamosan néhány félévet elvégeztem néprajzszakon is. E kettőt pedig egy igazán komoly dolgozat segítségével sikerült összekapcsolnom is: meghatározó irodalmi élményem volt Tárkány Szűcs Ernő Magyar jogi népszokások című, csaknem ezeroldalas könyve, mely szerintem bölcsészeti- és társadalomtudományi alalmű, e témakörben írtam évfolyamdolgozatomat is.

► **Ha jól feltételezem, még a jogi diploma után sem igazán tudta, mire is szakosodjon.**

Ha így is volt, azért akadt előttem egy komoly példa, igazodási pont, aki nem más, mint Hagelmayer Istvánné. Ő volt a munkajogi szemináriumvezetőm, aki óriási hatással volt rám. A professzor asszony egy fantasztikus, bájos, kedves és igen nagy tudású személyiség, akivel ma is baráti viszonyban vagyok. Amikor befejeztem az egyetemi tanulmányaimat, először a Pesti Központi Kerületi Bíróságra (PKKB) kerültem fogalmazónak, büntető ügyszakban. A PKKB-t nem bántam, hiszen már akkoriban is tudvalévő volt, hogy a jogi szakvizsga letételéhez a legjobb gyakorlatot és tudást a bíróságokon vagy az ügyészségeken lehet megszerezni. Amikor nem sokkal később megkérdezték, lenne-e kedvem átmenni a Legfelsőbb Bíróságra fogalmazónak, igent mondtam. Érdekes egyébként, hogy sok kúriai bírótársam kezdett maga is a Legfelsőbb Bíróságon fogalmazóként. Azt persze, szerintem, egyikünk sem gondolta volna, hogy valaha e testületben fog majd bírászkodni. De visszatérve a fogalmazósághoz, nyolc hónapig voltam beosztva Pálinkás György tanácsvezető büntetőbíró mellé. Ez az időszak ugyanakkor lelkileg komolyan megviselt. Én magam a büntetőbíráskodástól mindig is távol álltam, magamat sosem tudtam volna elképzelni ilyen ügyek tárgyalójaként. Ehhez képest Pálinkás György a Legfelsőbb Bíróság egyik legismertebb és legszigorúbbnak tartott kiváló bíróját volt, aki az 1990 előtti Magyarországon az egyik legtöbb halálos ítéletet hozta. Így hát sok ilyen tárgyalás jegyzőkönyvvezetője voltam; máig emlékszem a halálraítéltek arcára – és bár halálbüntetés már nincs, képtelen lennék egyetlen ember szabadságának akár csak egyetlen hónapra történő elvonásáról dönteni.

► **Miközben munkaügyi bíróként is sok esetben sorsokról kell döntenie. Volt már ítélete, amit később megbánt?**

Valóban sok dilemmával jár a munkaügyi bírászkodás is. Én nem megbánt ítéletről beszélnék, hanem olyanról, amivel kapcsolatban később rájöttem: hibásan döntöttem. Egy ilyenre emlékszem, ami egy társadalombiztosítási perben született, ahol nem jól ítéltem meg a felperes által fizetendő összeg mértékét. De nem volt mit tenni, a verdiktet már kimondtam. Örömmel vettem viszont, amikor a hátrányos helyzetbe került illető fellebbezett és a másodfok végül korrigálta a tévedésemet. Sokkal drámaibb volt viszont egy másik ügyem. Általában is sokat töprengek, vívódom egy-egy döntésre váró eseten, gyakran utazás vagy futás közben is végigveszem a pro és kontra érveket, összevetem a tényeket. Nemrégiben egy egész nyaramat tönkretette egy per, illetve annak tragikus vége. Tudtam, hosszasan és egyre meggyőzőbben erősödött bennem, hogy a felperesnek van igaza. Ezért elhatároztam, hogy még a nyári szünet előtt ítéletet hirdetek. Csakhogy előtte egy nappal a felperes öngyilkos lett. Ez hónapokig óriási teherként nehezedett rám, különösen annak tudatában, hogy legjobb tudásom és meggyőződése alapján neki adtam volna igazat. Szerencsére ilyen azért igen csak ritkán, elvéve fordul elő egy bíró praxisában, és bőségesen kárpótol a munkám legszebb része, ami épp maga az igazságtétel. Az, amire én mindig is törekedtem.

► **A fogalmazóság után már rátalált a bírói hivatásra, vagy még mindig nem tudta, mihez is kezdjen?**

Ez utóbbiról volt szó. A jogi szakvizsgát 1988-ban tettem le. Mivel a PKKB-n munkaügyi területen nem volt hely, ráadásul egy másik szakágon mintegy 400 ügygel kellett volna kezdenem, a bíróság helyett egy jogsegélyszolgálat vezetőjeként helyezkedtem el. Hamar rájöttem azonban, hogy ez sem nekem való, így 1990-től másfél évig az akkori Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság főmunkatársaként dolgoztam, és részt vettem a deregulációs munkálatokban. Ez, bár eleinte izgalmas feladatnak tűnt, és 1992-ben még a szegedi József Attila Tudományegyetemen társadalombiztosítási szakjogászai képesítést is szereztem, a közigazgatással végül mégsem „találtunk egymásra”, egyszerűbben fogalmazva: nem vonzott. Úgy éreztem, kevés hasznosat tudok tenni ezen a területen. Csakhogy ekkoriban született meg az első lányom, ezért lassan eljött az idő, hogy a munkában is megállapodjak. Sikeres pályázat után, 1993-ban

neveztek ki a Fővárosi Munkaügyi Bíróságra, ahol mindenféle, az e bíróság hatáskörébe tartozó ügytípusban eljártam. Ez egy nagyon hasznos időszak volt a pályámnak, s itt találtam rá az igazi szakterületemre is, ami a közsférában történő foglalkoztatás. A munkaügyi bíróságon 2005. január 1-jétől csoportvezetői megbízást kaptam, majd az igazságügyi reform után, 2011-től immár a Fővárosi Törvényszék 51. Mf. számú tanácsában végeztem tovább a munkámat. Amikor 1993-ban elkezdtem a tényleges bírászkodást, egy rendkívül izgalmas, úttörő időszakot élhettem meg: előtte egy évvel, 1992-ben született meg a rendszerváltás utáni új Munka Törvénykönyve, miközben azzal egy időben szűntek meg a munkaügyi döntőbíróóságok, s az ott folyó összes ügy átkerült a Fővárosi Munkaügyi Bíróságra. Ez nem kis feladat volt, csak nekem mintegy 360 ügyem volt folyamatosan, de a kollégáimnak is hasonló nagyságrenddel kellett megbirkózniuk. Emellett egy sor új, a szakterületemet érintő joganyag született, mint például több jogállási, köztük a közszolgálati, illetve közalkalmazotti törvény. Nos, nehéz volt dönteni, pontosabban felállítani az ügyek között egy sorrendet, de próbáltuk előrevenni a jogviszony-megszüntetés miatt indult pereket, hogy az érintettek legalább ne maradjanak valamilyen ellátás nélkül. Persze így is hatalmas peranyagról volt szó, szerencsénkre a társadalombiztosítási ügyek átkerültek a PKKB-hoz, emellett pedig voltak olyanok, melyek idővel végül „maguktól megoldódtak”, a felek megállapodtak.

► **Mintegy két és fél évtized után került újra vissza a legfelsőbb bírói fórum kötelekébe. Ide hogyan vezetett az útja?**

A Kúriára 2012. május 1-jével kaptam meg a kinevezésemet munkaügyi ügyszakos bírónak. Ez természetesen pályázat útján történt. Ami igazán felkeltette az érdeklődésemet, az a pályázati kiírásnak ama része volt, amelyben előnyként jelölték meg a közszolgálati ügyek ismeretét. Mivel ez a terület általában nem népszerű a bírák között, nekem viszont az egyik szakterületem, tehát aspiráltam és nyertem. Talán az a tapasztalat is segített, hogy a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon fut a legtöbb ilyen ügy, mivel a közigazgatás központja Budapest, itt vannak a központi államigazgatási szervek, következésképp itt dolgozik a legtöbb köztisztviselő, kormánytisztviselő és közalkalmazott. Míg korábban a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon, majd a Legfelsőbb Bíróságon és a Kúrián is ügydömping volt, ma már általában kevesebb az alap- és a fellebbezett munkajogi per, a számuk „be-

állt” az optimálisra. Ez is leszűrhető a joggyakorlat-elemző csoport összegzéséből.

► **Ön régóta publikálja és tanítója is a szakterületének. Ez mennyire áll közel a szívéhez?**

Az egyetemi oktatást nagyon szeretem, ha mondhatom, ez a hobbim. Nekem itt köszön vissza a bölcsészettudomány, és a családom jelentette pedagógusháttér. Amellett, hogy tagja vagyok a Jogi Szakvizsga Bizottságnak és a másodfokú Közjegyzői Fegyelmi Bíróságnak, öt éven át tanítottam munkajogot a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. Jelenleg az ELTE Munkajogi és Szociális Jogi Tanszékén oktatom e tárgyat, és az ELTE Jogi Továbbképző Intézete által szervezett munkajogi szakjogász-képzés munkaügyi igazságszolgáltatás nevű tantárgyának tantárgyfelelős oktatója vagyok. Tudja, nagyon szeretek fiatalok körében lenni, sokat lehet tanulni tőlük, kérdéseikkel, megjegyzéseikkel olyanokra is ráirányítják a figyelmemet, amit én nem feltétlenül gondolnék át magamtól, vagy eszembe se jutna. De ha már itt tartunk, hadd vessem össze a hazai és az európai jogi oktatást. A nagyobbik lányom most 23 éves, és jelenleg Erasmus-ösztöndíjjal Portugáliában hallgat jogot. Azt mondja, kint kezdte el élvezni, mert másképp közelítenek hozzá, mint itthon. Ezt gyakorló oktatóként, sajnos, alá tudom támasztani. Mert nálunk miről is szól a jogi oktatás? Leginkább a törvények, rendeletek, mindenféle regulák bemagoltatásáról. Ahelyett,

hogy szemléletet tanítanánk a hallgatóknak. Az ELTE Munkajogi Tanszékén megbeszéltük, hogy a szigorlat két elméleti kérdése mellett a harmadik feladat egy jogeset megoldása lesz. Ezen keresztül pedig az is elemezhető, hogy a gyakorlatban miként alkalmazhatóak a jogszabályok egy-egy vitás ügy tisztázására. Az oktatás mellett egyébként korábban gyakran publikáltam több szaklapban is, így például a Human Saldóban és a Munkaügyi Értesítőben, szerzője és társszerzője vagyok különböző könyveknek, egyetemi jegyzeteknek, például a Károli Gáspár Református Egyetem munkajogi tankönyvének, valamint „A közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény magyarázata” címűnek. Emellett rendszeresen előadok különböző fórumokon, így a Magyar Munkajogi Konferencián vagy a Magyar Munkajogi Társaság ülésein.

► **Említette, hogy a nagyobbik lánya külföldi tanulmányai során szerette meg a jogot. Ezek szerint – Önhöz hasonlóan – egyelőre ő sem erről a pályáról álmodik?**

Én ugyanazt tudtam neki tanácsolni, mint az édesanyám nekem: legyen egy tisztességes szakmája, aztán később arra veszi az útját, amerre akarja. A szívében amúgy, akárcsak én, ő is bölcsész. Most 23 éves, és természetesen egyáltalán nem lesz baj, ha végül nem a jogi pályát választja, de egy diplomával a kezében már könnyebben kacsintgathat másfelé. Egyébként az életüket illetően mindkét lányom döntése önálló és fontos, ebben nem akarom befolyásolni őket, csak biztos megélhetést szeretnék tudni nekik.

► **És a kisebbik?**

Ő most húszéves, és élelmiszermérnök szeretne lenni vagy dietetikus. Azt hiszem, ez is egy kiváló hivatás lehet, ő a munkájában az édesapját követi, aki szintén hasonló, élelmészeti területen dolgozik.

► **Az egyik hobbiját, az oktatást már említette. A szabadidejében mivel foglalkodik szívesen?**

Mivel a sok munkám miatt kevesebb idő jut a családomra, az ő hobbijaikat tettem a magamévá is, persze nem kényszerből, hiszen nagyjából azonos az érdeklődésünk. Szeretünk túrázni, kirándulni, utazni, amolyan nomád stílusban. Sokat járunk-kelünk Magyarországon is, de a szilvesztert például Erdélyben töltöttük, nemrég pedig sátorral jártuk körbe Törökországot. Húsz éve térünk vissza egy csodálatos görög faluba is, amit turisták nemigen, a helybéliek viszont annál inkább látogatnak. Már csak emiatt is egészen csodás a varázsa. A férjemmel két éve jártunk Marokkóban is, ahol berbersátrakban aludtunk, a szabad ég alatt. És ha már ott voltunk, nekiveselkedtünk a Magas-Atlasznak... Ám, be kell vallanom, a hegy legmagasabb pontjára, a csaknem 4200 méteres Toubkal-csúcsra azonban csak a férjem jutott fel. Én 3100 méteren „kiszálltam”.

Kálmán Attila
Fotó: Kőrösi Tamás

